

Závěr

V této disertační práci jsem se zabývala aktivní legitimací podat žalobu na neplatnost, žalobu na nečinnost a dozorčí žalobu k soudům Evropských společenství v rámci komunitárního práva veřejných podpor. Tato problematika je obzvláště zajímavá ohledně soukromých osob, tj. právnických a fyzických osob, jejichž právo podat žalobu přímo k Evropskému soudnímu dvoru nebo Soudu prvního stupně je velmi omezeno. Naopak členské státy, Komise a Rada jsou neomezeny při podání těchto žalob a ostatní komunitární orgány mají též podstatně méně obtížný přístup k soudům Evropských společenství než jednotlivci.

Podle mého názoru Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně ukazují, že rozšiřují možnosti jednotlivců podat žalobu na neplatnost. V dnešní době podmínky aktivní legitimace soukromých osob k podání žaloby na neplatnost v oblasti veřejných podpor jsou liberálnější a snadněji splnitelné než dříve. Dlužno podotknout, že v rámci práva anti-dumpingu a celého soutěžního práva Evropských společenství včetně práva veřejných podpor Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně přiznaly větší možnosti přístupu k nim osobám soukromého práva než v jiných oblastech komunitárního práva. Domnívám se, že je to způsobeno tím, že svou judikaturou vytvořily široká oprávnění podat žalobu podle článku 230 SES osobám, kterým nebylo rozhodnutí napadané žalobou adresováno. Podle mého názoru motivem této snahy Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně je vytvořit a zaručit jednotlivcům, kteří se účastní správního řízení vedeného Komisí, co nejvyšší a nejkvalitnější ochranu jejich práv a stanovit tak zároveň mantinely diskreční pravomoci Komise v rámci komunitárního soutěžního práva. Tento stav je také způsoben povahou soutěžního práva, které se snaží rozbít překážky svobodného trhu a vytvořit vysoce soutěživý trh tím, že zakotvuje mantinely pro podporu svých jednotlivých podniků nebo odvětví služeb a průmyslu členskými státy. Tyto totiž mohou značně ovlivnit soutěž na společném trhu Evropských společenství a znevýhodnit podniky a odvětví, která tuto podporu

nedostanou. Dále je tento stav alespoň částečně způsoben charakterem dnešního obchodu, který je velmi soutěživý, úzce propojený a ovlivnitelný. Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně se mnohdy projeví jako hnací motor dalšího vývoje a rozšíření obsahu a aplikace celého soutěžního práva zahrnující i právo veřejných podpor.

Jak je zřejmé z toho, co jsem uvedla výše, základní kámen aktivní legitimace jednotlivců podat žalobu na neplatnost je participace na správním řízení Komise dle nařízení 659/1999 a jejich procesní práva v tomto řízení. Konkrétně Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně stanovily, že stěžovatelé mohou podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutí Komise o zamítnutí stížnosti, pokud podali stížnost, podali vyjádření k věci a aktivně se účastnili řízení. Soutěžitelé mají locus standi podat žalobu na neplatnost proti napadnutelným rozhodnutím, pokud jsou soutěžitelé příjemce podpory, účastnili se řízení Komise a jejich soutěžní postavení je ovlivněno rozhodnutím. Příjemci podpory mohou žalovat negativní rozhodnutí a rozhodnutí příkazující navrácení veřejné podpory. Zúčastněné osoby jsou aktivně legitimovány podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutím o nezahájení formálního řízení. Profesní sdružení jsou aktivně legitimována podat žalobu na neplatnost, jestliže se účastnila vyjednání s Komisí nebo zastupují své členy při podání žaloby.

Je zřejmé, že rozšíření možnosti přístupu jednotlivců k Evropskému soudnímu dvoru a Soudu prvního stupně prostřednictvím žaloby na neplatnost v rámci komunitárního soutěžního práva bylo způsobeno tím, že se Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně odchýlily od značně přísného Plaumannova testu hodnocení osobního a bezprostředního dotčení v těchto případech. Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně zjednodušily zjišťování osobního a bezprostředního dotčení žalobou napadáním rozhodnutím, jestliže toto rozhodnutí není žalobci adresováno, ale neodstranil ji. Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně i nadále posuzují v těchto případech osobní a bezprostřední dotčení žalobce napadáním rozhodnutím.

I když v rámci veřejných podpor je aktivní legitimace soukromých osob značně zjednodušená, v kartelovém právu a právu fúzí šly Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně ještě dále. V rámci kartelů má stěžovatel právo na podání žaloby na neplatnost proti rozhodnutím zamítajícím stížnost. Soutěžitelé mají jakožto osoby oprávněné participovat na řízení *locus standi*, pokud je jejich soutěžní postavení ovlivněno daným rozhodnutím. Osoby, které mají právo zúčastnit se řízení Komise, mohou podat žalobu na neplatnost, i když se vlastního řízení neúčastnily. Jejich *locus standi* je opřeno o jejich právo participovat na řízení, které je jim dáno daným nařízením. Je nasnadě otázka, proč tak soudy učinily v rámci fúzí a kartelů, ale ne u veřejných podpor. Podle mého názoru je s ohledem na právní předvídatelnost, princip legitimních očekávání a konzistentnost soudních rozhodnutí, možno stejný princip aplikovat i na právo veřejných podpor a umožnit zúčastněným osobám podat žalobu na neplatnost proti žalovatelným rozhodnutím Komise.

Přístup jednotlivců na základě soutěžního práva byl podstatně rozšířen judikaturou Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně, co se týče žaloby na neplatnost podle článku 230 SES. Avšak situace ohledně žaloby na nečinnost podle článku 232 SES v rámci soutěžního práva není podstatně jiná než v ostatních právních odvětvích Evropských společenství. Obecně jednotlivci nejsou moc úspěšní, pokud se domáhají soudní ochrany podle článku 232 SES. Ovšem až na jednu výjimku: Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně udělily *locus standi* podat žalobu na nečinnost stěžovateli, pokud Komise nejednala nebo nerozhodla o jeho stížnosti. V ostatních případech Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně bedlivě přezkouvávají, zda všechny podmínky aktivní legitimace jednotlivce, důvody přezkumu a ostatní zákonné podmínky jsou splněny. A právě ve většině případů Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně z těchto formálních důvodů žalobu na nečinnost odmítnou.

Značný posun vpřed však může být pozorován ohledně osob, jež mohou podat přípustnou žalobu na nečinnost Komise dle článku 232

SES.⁶²⁴ V rozhodnutí věci *Gestevisión* Soud prvního stupně potvrdil, že způsobilost osob podat žalobu na nečinnost není omezena pouze na situace, kdy požadovaný akt by byl adresován těmto osobám.⁶²⁵ Jinými slovy žalobu na nečinnost v souladu s článkem 232 SES může podat i osoba, jež by aktem, který Komise opominula vydat, byla osobně a bezprostředně dotčena.⁶²⁶

Jak bylo analyzováno výše, jednotlivci musí splnit podmínku aktivní legitimace, jestliže chtějí podat úspěšnou žalobu k Soudu prvního stupně. Kritéria a podmínky aktivní legitimace v komunitárním právu jsou velice tvrdá a přísná. Zbavují tak mnoho osob možnosti podat úspěšně správní žalobu proti rozhodnutím nebo nečinnosti komunitárních orgánů. V diplomové práci na téma *Přístup jednotlivců k soudům Evropských společenství v rámci soutěžního práva*, v níž jsem se soustředila na kartelové právo a žalobu na neplatnost, jsem zastávala názor, že není nadále udržitelné takto přísně a tvrdě omezovat jednotlivce v přístupu k Soudu prvního stupně v rámci soudního přezkumu komunitárních správních aktů. Argumenty velkého pracovního vytížení Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně a myšlenka, že Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně budou fungovat jako odvolací soud po soudech členských států, byly podle mého názoru nepřijatelné. Obzvláště v případě aplikace komunitárního soutěžního práva Komisí v rámci soutěžního správního řízení a účastníků tohoto řízení. Mimo jiné i proto, že princip neomezeného přístupu jednotlivců k justici za účelem ochrany jejich subjektivních práv a právo osob na soudní přezkum správních rozhodnutí byly uznány jako základní právní principy ve všech členských státech Evropských společenství a Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně je přijal jako všeobecné právní principy komunitárního práva společné všem členským státům Evropských společenství. Podle mého názoru nebylo

⁶²⁴ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 566.

⁶²⁵ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 566.

⁶²⁶ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 566.

možné zbavovat jednotlivce přístupu k Evropskému soudnímu dvoru a Soud prvního stupně. Též jsem považovala za nepřípustné omezovat jejich přístup k němu prostřednictvím příliš přísné a omezené aktivní legitimace s ohledem na dnešní situaci a stupeň vývoje komunitárního práva a dnešního stadia a přístupu k tomuto problému v rozvinutých právních systémech, které kladou důraz na soudní ochranu jednotlivců a soudní přezkum všech správních aktů. I v současné době souhlasím téměř se všemi argumenty uvedenými výše. Avšak je nutné vyvážit toto hledisko tím, za jak dlouho bude spor vyřešen, tj. kdy žalobce uspěje, případně neuspěje se svou věcí. V dnešní době jsou oba komunitární soudy přetížené a rozhodnutí vydávají za poměrně dlouhou dobu. Pokud by se ještě zvýšil nápad soudních sporů dalším rozšířením *locus standi* pro soukromé osoby, pak by praktický účinek a výhoda dosažení příznivého rozsudku byly podstatně omezeny tím, že jich bude dosaženo dlouho po nastání vlastního škodlivého účinku napadaného rozhodnutí. Je tedy nutno tedy vyvážit oba tyto zájmy. Nicméně se domnívám, že alespoň zúčastněné osoby dle nařízení 659/1999 by měly mít možnost žalovat dle článku 230 SES všechna rozhodnutí Komise žalovatelná žalobou na neplatnost, pokud se domnívají, že nejsou učiněna po právu. Též by zúčastněné osoby měly mít stejnou možnost bránit se proti protiprávním opominutím Komise jednat v rámci nařízení 659/1999.

Všechna soudní rozhodnutí jsem našla a citovala z oficiálních internetových stran Evropského soudního dvora:

<http://curia.eu.int/en/indexaz/index.htm>

Seznam literatury:

Knihy:

Anthony Arnull, *The European Union and Its Court of Justice*, Oxford University Press, 1999.

Anthony Arnull, Alan Dashwood, Malcolm Ross, Derrick Wyatt, *European Union Law*, Sweet & Maxwell, London, 4th edition, 2000.

Paul Craig and Graíne de Búrca, *EU Law, Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, druhé vydání, 1998.

Christopher Harding and Anne Sherlock, *European Community Law*, Longman Group Limited, New York 1995.

T. C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, čtvrté vydání, 1999.

Koen Lenaert, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of the European Union*, Sweet & Maxwell, London, 1st edition, 1999.

Henry G. Schermers, Denis Waelbrock, *Judicial Protection in the European Communities*, Europa Institut University of Leiden, páté vydání, Kluwer Law and Taxation Publishers, 1992.

P.J.G. Kapteyn and P.VerLoren van Themaat, *Introduction to the Law of the European Communities*, Kluwer Law International, 1998.

Valentine Korah, *An Introductory Guide to EC Competition Law and Practice*, Hart Publishing Oxford, 1997.

Valentine Korah and Warwick A. Rothnie, *Exclusive Distribution and the EEC Competition Rules*, Sweet & Maxwell, London 1992.

Lenka Pítrová, Richard Pomahač, *Evropské správní soudnictví*, 1. vydání, C.H. Beck, Praha, 1998.

Tichý, Arnold, Svoboda, Zemánek, Král, *Evropské právo*, první vydání, C.H.Beck, 1999.

Takis Tridimas, *General Principles of EC Law*, Oxford University Press, published in US, 1st edition, 1999.

Stephen Weatherill and Paul Beaumont, *EU Law*, Penguin Group 1999, třetí vydání.

Richard Whish, *Competition Law*, Butterworths, 4th edition, 2001.

Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, s. 293.

Články v odborných časopisech:

Martijn Van Empel, *L'acte public inexistant et le droit communautaire*, CDE, 1971, str. 251.

Tomáš Fiala, *Postupy Evropské Komise při ukládání pokut v případech porušení pravidel ochrany soutěže*, *Časopis pro právní vědu a praxi*, číslo 2, 1996, str. 225.

Carol Harlow, *Towards Theory of Access for the European Court of Justice*, *Yearbook of European Law* 1992, str. 213.

Linda Hiljemark, Enforcement of EC Competition Law in National Courts - The Perspective of Judicial Protection, Yearbook of European Law 1996, str. 83.

Jindřiška Munková, Reforma procesního předpisu pro aplikaci soutěžních pravidel ES, Právní rozhledy, číslo 5, 2003, s. 229.

Jindřiška Munková, Reforma evropského soutěžního práva a její vliv na soutěžní předpisy a rozhodování soutěžních věcí Úřadem a soudy v ČR, Evropské právo, číslo 7, 2003, str. 19.

Martin Nedelka, Jiří Němec, K tzv. předběžným konzultacím soutěžního orgánu v řízení o povolení spojení podniků dle práva Evropských společenství a dle českého práva, Právní rozhledy, číslo 11, 2001, str. 540.

Petr Kolman, Evropské soutěžní právo a práva duševního vlastnictví, Evropské právo, číslo 8, 2002, str. 1.

Valentine Korah, Inspection under the EEC Competition Rules: Dangers of Voluntary Submission, Business Law Review, vydání 4, 1983, s. 23.

A.G.Toth, The Law as It Stands on the Appeal for Failure to Act, Legal Issues of European Integration, 1975, 2. číslo, str. 65.

José Rivas, Fay Stroud, Vývoj soutěžního práva ES v letech 1999-2000, 1. část, EMP, ročník X, číslo 9-10, 2001, str. 25.

2. část, EMP, ročník XI, číslo 1-2, 2002, str. 3.

Anna Sorto, Judicial Review of the EC Anti-dumping Measures, Juhlajulkaisu Tuula Ammälä, 2000, str. 251.

Borys Wodz, Comfort Letters and Other Informal Letters in E.C. Competition Proceedings - Why Is Story Not Over?, European Competition Law Review, vydání 3, 2000, str. 24.

JUDr. Ing. Jiří Zemánek, CSc., Evropské právo veřejných podpor v České republice, Evropské právo, 5/2000

Daniel Karzel, Soud pro veřejnou službu Evropské unie, Právní fórum, ASPI Publishing s.r.o., číslo 11./2005, str. 416

Veronika Outlá, Soudní systém Evropské unie – část I, Právní fórum, ASPI Publishing s.r.o., 5/2005, str. 168

Jan Převrátíl, Nenápadný půvab evoluce: změny jednacího řádu Soudu prvního stupně ES, Právní zpravodaj, C.H.BECK, 2/2006, str. 10

C. Nordberg, Judicial remedies for private parties under the state aid procedure, 1997, 24 Legal Issues of Economic Integration, Kluwer Law International, str. 35

J. Winter, The rights of complainants in state aid case: judicial review of commission decisions adopted under article 88 EC, 1999, 36 Common Market Law Review, Kluwer Law International, str. 521

Lauwaars, Lawfulness and legal Force of Community Decisions, Leyden, Sijthoff, 1973

Použité internetové strany:

Brochure of the Courts of European Community na internetových stranách Evropského soudního dvora:

<http://curia.eu.int/en/pres/som.htm>

Numerical Access to the Cases of the Court of European Communities:

<http://curia.eu.int/en/recdoc/indexaz/index.htm>

Internetové strany generálního direktorátu DG IV Soutěže Komise:

http://www.europa.eu.int/comm/competition/index_en.html

Nařízení o fúzích 4064/89:

<http://www.europa.eu.int/comm/competition/mergers/legislation/regulation/consolidated/en.pdf>

Commission Regulation (EC) No 447/98 of 1 March 1998 o oznámeních, lhůtách a slyšení zakotvených v nařízení č. 4064/89 o kontrole:

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=31998R0447&model=guichett

Nařízení 17/62: první nařízení provádějící články 85 a 86:

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=31962R0017&model=guichett

Nařízení Komise 2842/98 z 22.12.1998 o slyšení účastníků v určitých řízeních podle článků 81 a 82 SES:

http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/1998/l_354/l_35419981230en00180021.pdf

Rozhodnutí Komise z 23.5.2001 o podmínkách vstupu Úředníků pro ústní jednání do určitých soutěžních řízení **2001/462/EC**, ECSC:

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=32001D0462&model=guichett

Tisková zpráva z 23.5.2001 Komise: Evropská Komise posiluje roli Úředníka pro ústní jednání v soutěžním řízení:

Poznámka o spolupráci mezi národními soudy a Komisí při aplikaci článků 81 a 82 SES:

Návrh nařízení Rady o provedení pravidel soutěže stanovených ve člancích 81 a 82 SES a novelizující nařízení 1011/68, 2988/74, 4056/86 a 3975/87:

http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/others/modernisation/comm_2000_582/en.pdf

Bílý papír o modernizaci pravidel provádějících čánky 81 a 82 SES – program Komise č. 99/027 - *schválený 28.04.1999*:

http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/wp_modern_en.pdf

Nařízení (ES) No 1/2003 ze 16.12.2002 o provedení pravidel o soutěži stanovených ve člancích 81 a 82 SES:

http://europa.eu.int/eur-lex/en/dat/2003/l_001/l_00120030104en00010025.pdf

Rozhodnutí rady 88/591/ECSC, EEC, Euroatom z 24.10.1988 ustavující Soud prvního stupně Evropských společenství:

<http://curia.eu.int/en/txts/acting/txt6.pdf>

Budoucnost Soudního systému Evropské unie (Návrhy a reflexe):

<http://curia.eu.int/en/txts/intergov/ave.pdf>

Internetové stránky Komise úvod veřejné podpory:

http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/overview/index_en.cfm